

Rev. 12, 47; (1976a) *Mutation Res.* 35, 371; (1976b) *Mutation Res.* 35, 387; (1977) Protection against genetic hazards from environmental chemical mutagens: Experience with ionizing radiation. In: D. SCOTT, B. A. BRIDGES en F. H. SOBELS, *Progress in genetic toxicology*, bl. 77. Elsevier/North Holland, Amsterdam. — SELBY, P. B. en P. R. SELBY (1977) *Mutation Res.* 43, 357. — SEARLE, A. G., C. V. BEECHEY, M. J. CORP e.a. (1972) *Mutation Res.* 15, 89. — SEARLE, A. G., C. V. BEECHEY, D. GREEN e.a. (1976) *Mutation Res.* 41, 297. — SEARLE, A. G. (1977) *Use of doubling doses for the estimation of genetic risks*. Seminars on Radiation Biology and Protection. Orsay, Frankrijk. — First

European symposium on Rad-equivalence (1977) *Radiological protection*, bl. 133. — SOBELS, F. H. (1962) *Ned. T. Geneesk.* 106, 794; (1963) *Ned. T. Geneesk.* 107, 2151. — TRIMBLE, B. K. en J. H. DOUGHTY (1974) *Ann. hum. Genet.* 38, 199. — UNSCEAR Rapport (1972) Report of the United Nations Scientific Committee on the Effects of Atomic Radiation. Vol. II. *Effects*. Annex E. United Nations, New York; (1977) *Sources and effects of ionizing radiation*. Annex H, bl. 425. United Nations, New York.

December 1977

BRIEVEN AAN DE REDACTIE

Influenza en meningokokken-sepsis

J. P. A. BAAK EN R. HAUSMAN

Naar aanleiding van de brief van collega LANKESTER (1978) is de volgende min of meer gelijksoortige casus wellicht van belang.

Het betreft een man van middelbare leeftijd, die eind november voor korte tijd naar Zuid-Europa was geweest. Enkele dagen later voelde hij zich „niet helemaal lekker”. De volgende ochtend heeft hij nog met de hond gewandeld, voelde zich griepig en ging naar bed. De temperatuur liep op, om 17.00 uur 37,8°C, 21.00 uur 38,6°C, 24.00 uur 39,8°C, waarvoor hij 2 chefarinetabletten innam. De volgende ochtend om 2.00 uur had hij „buikloop”, er was geen bloed bij de ontlasting. Om 4.00 uur ontwikkelden zich blauwrode vlekjes op de huid, waaraan patiënt weinig aandacht besteedde, temeer omdat hij zich om 6.00 uur beter voelde, en de temperatuur om 9.00 uur tot 37,2°C was gedaald. Om 10.00 uur namen de vlekjes echter snel toe, om 10.15 uur was patiënt nog geheel compos mentis, vlak daarna werd hij echter comateus en de toen in allerijl geroepen huisarts („hij heeft allemaal rode vlekjes dokter en is opeens bewusteloos”), die om 10.30 uur arriveerde, kon nog slechts de dood constateren.

Bij obductie om 12.30 uur werden talrijke petechiën van de huid gevonden. Er werden direct van een scarificatie van een huidbloedinkje dep-preparaten gemaakt en 30 seconden gekleurd met methyleenblauw,

Pathologisch Instituut Vrije Universiteit, Amsterdam.

waarin intracellulair diplokokken aantoonbaar waren. Er bestonden massale bloedingen in de bijnieren. De diagnose werd gesteld op meningokokkensepsis met bijnierapoplexie (syndroom van Waterhouse-Friderichsen). De Gram-kleuring toonde achteraf inderdaad Gram-negatieve diplokokken, terwijl ook in een coupe van één van de huidlaesies in getromboseerde oppervlakkige dermale vaatjes intraleukocytaire kokken gevonden werden. De shock wordt beschouwd als een gevolg van bacteriële endotoxinen, aangezien steroiddepletie pas na langere tijd verschijnselen geeft (KISSANE 1977).

Het belang voor de praktijk is dat bij „griep” met huidbloedingen direct gedacht moet worden aan het syndroom van Waterhouse-Friderichsen, niet alleen bij kinderen maar ook bij volwassenen. Deze ziekte wordt veelal veroorzaakt door meningokokken. De diagnose kan gemakkelijk en zeer snel worden gesteld met de bovenbeschreven methode, zodat direct tot therapie kan worden overgegaan.

LITERATUUR

- KISSANE, J. M. (1977) Bacterial diseases. In: W. A. D. ANDERSON en J. M. KISSANE, *Pathology*, 7e druk, bl. 391. Mosby, St. Louis.
LANKESTER, J. (1978) *Ned. T. Geneesk.* 122, 277.

Februari 1978